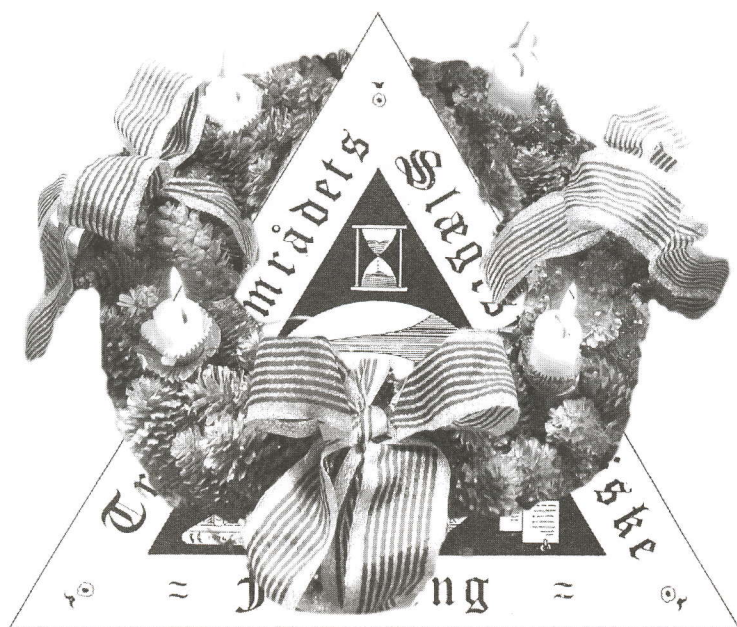

Slægts-Tidende

for

Trekantområdet

Udgivet af Trekantområdets Slægthistoriske Forening

Nr.: 8

December

Sæson 2006/07

Bestyrelse

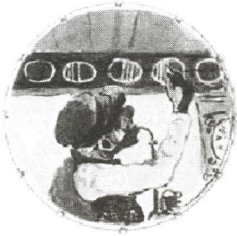
- Formand:** Jesper Ratjen, Majvænget 66, 6000 Kolding
☎ 7551 8063. Email: j.ratjen@stofanet.dk
- Næstformand & Webmaster** Kjeld Buhl, Fuglsangparken 41, 7000 Fredericia
☎ 7592 9256. Email: kjeld.buhl@profibermail.dk
- Kasserer:** Tommy Hansen, Islandsvej 1, 5500 Middelfart
☎ 6441 4977 Mobil 22 55 48 24
- Sekretær:** Leif Horsmark, Tunøvænget 13, 5500 Middelfart
☎ 6441 4456. Email: Leif.Horsmark@stofanet.dk
- Bibliotekar** Ruth Buhl, Fuglsangparken 41, 7000 Fredericia
☎ 7592 9256. Email: ruth.buhl@profibermail.dk
- Bladmand & layout ass.** Karsten Thomsen, Egeskovvej 33, 7000 Fredericia
☎ 7593 4590. Email: e-k.thomsen@get2net.dk
- Suppleant (Moccamester)** Lilian Brahe, Lillenæs 79, 7000 Fredericia
☎ 7594 505. Email: brahe@tdcadsl.dk
- Suppleant (ass.Moccamester)** Laila Køngerskov, Castorvænget 6, 7000 Fredericia
☎ 7592 8338 Email: laito@mail.tele.dk

Møder afholdes den 2. mandag i månederne september – april og ofte i samarbejde med Fredericia Folkeuniversitet (FU). De begynder kl. 19.15 og afholdes på LOKALHISTORISK ARKIV, Frederik III's Vej 6, Fredericia. Mødelokalet er åbent fra kl.18.30, således at der er lejlighed til slægtssnak og til at benytte foreningens bibliotek. Møderne indledes med ”medlemmernes 10 minutter”, hvor der kan fortælles om gode oplevelser, givtige kilder, læses op, gives tips o.s.v. Udlån fra foreningens bibliotek sker i forbindelse med møderne. I forbindelse med møderne vil der altid være hjælp at hente til tyding af gotisk skrift eller ideer til at komme videre. Kaffe/te „ad libitum” 5 kr..

Medlemskab (incl. Abonnement på „ Slægts - Tidende ” og „ SLÆGTEN ”)
pr. år 190,- kr. - par: 260,- kr. GÆSTER ER VELKOMNE. Gæstebilletter à 35 kr.
pr. foredrag.

<http://www.trekanten.webbyen.dk>

Julemærker og solemærke

”Det er svært at spå, især om fremtiden” (sagt af ukendt i Folketinget 1935-39 – altså ikke Storm P.) Vejret har man dog med iver forsøgt sig med. I bondesamfundet var kendskab til det kommende års vejrlig nyttig.

Der var engang man for 3½ skilling kunne købe en almanak, hvor man blandt mange andre nyttige ting, kunne læse hvordan vejret ville blive måned for måned i det kommende år. Almanakken var udgivet af professoren i astronomi ved Københavns Universitet, så helt upålidelige kunne vejrforudsigelserne vel ikke være?

Helt ringe kunne det vel heller ikke være ved selvsyn at konstatere det kommende års vejr. ”Juletylfen”, de 12 dage i julen fra 1.juledag til Hellig tre-konger (25.dec. – 5.januar), var nøglen.

Med kridt tegnede bonden 12 cirkler på loftsbjælken. Én for hver dag i ”juletylfen”. I den 2- eller 4-delte cirkel markeredes vejrliget i dagens løb. Hver dags vekslende vejr, som det fremgik af disse **julemærker**, ville svare til en måneds meteorologiske forløb i det kommende år.

I disse år, hvor gør-det-selv-service bliver mere og mere udbredt, må det være på sin plads at bringe en skabelon, så man kan være sin egen vejrprofet.

Udfyldes i juletylfen:

25	26	27	28	29	30
○	○	○	○	○	○
Jan	Feb	Marts	April	Maj	Juni
31	1	2	3	4	5
○	○	○	○	○	○
Juli	August	Sep.	Okt.	Nov.	Dec

En lille **advarsel**: Allerede ordsprogsamleren Peder Syv noterede i 1680'erne ved talemåden ”Uden alle julemærker glipper”, at ”Det passer nu ej saa vel som fordem, og derfor har Bonden dem sjældnere skrevet op paa Bjælken i Stuen”.

Sammenblanding af begreber er ikke kun et nutidigt fænomen. Julemærkerne kaldes undertiden **solemærker**. Deraf talemåden: ”Efter alle solemærker at dømme”. Et solemærke var dog oprindeligt en juridisk betegnelse for et døgn.

Seneste medlemsmøder

Medlemsmøde den 13. november 2006.

Arkivar Jørgen Clausager indledte med "De 10 min."

Det var de nyere folketællinger, der var emnet, og Clausager er lige manden, der kan fortælle om den slags.

Landsarkivar Inge Bundsgaard, Landsarkivet for Sjælland m.fl., berettede om "De fattiges kår - rettigheder og pligter". Det blev et krydstogt gennem de "nederste" lag i samfundet fra omkring 1700 til op i 1950'erne. Inge Bundsgaard beskrev, hvordan de fattige måtte tage til takke med, ja næsten ingen ting, og deres børn blev udliciteret til familier, der kunne forsørge dem. Det er et lidt difust område, når det gælder arkivalier. Noget ligger stadig i nogle kommuner, de har ikke afleveringspligt, men afleveringsret og det har nogle benyttet sig af. Et rigtig godt foredrag.

Medlemsmøde mandag den 9. oktober 2006.

Medlemmernes egen aften.

En aften uden foredragsholder er ikke normen i vores forening. Alligevel tog bestyrelsen initiativet til en aften, hvor tingene var på medlemmernes ønske om at fortælle om en oplevelse, der måske kunne hjælpe andre videre eller få hjælp og gode råd om en besværlig ane.

Vi fik mange gode råd og mangt et godt grin. Mange kom til orde, og alle var meget engagerede. Med den store opbakning fra medlemmerne er det nok ikke sidste gang, vi vover det forsøg. Det var rigtig hyggeligt.

Medlemsmøde mandag den 11. september 2006.

Sæsonens første møde indledte Tommy Hansen med medlemmernes 10 minutter, hvor han fortalte om den fynske? egnsret "Boghvedegrød".

Herefter fortalte historiker ph.d. Jens B. Skriver, Århus, om "Den værste straf - Hoveri i praksis".

Jens B. Skriver gav et meget godt billede af, hvordan hoveriet blev udført i praksis. Gennem billeder og plancher fik vi et indtryk af, hvor forskelligt hoveriet udmøntede sig i de forskellige landsdele og på de forskellige godser. Godsejeren sad jo med revselsesretten, men det var ladefogeden og senere forvalteren der udførte det "beskidte" arbejde, og var derfor ikke særligt populære! Hoveriet blev ophævet sidst i 1800 tallet, men stod på op til ca. 1900.

Et interessant foredrag.

Forårsprogram 2007

*) i samarbejde med Fredericia Folkeuniversitet.

Mandag den 8. jan. 07: Vagtmester Leo Vinther Pedersen, Landsarkivet for Sønderjylland, Aabenraa.

"Slægtshistoriske undersøgelser i Sønderjylland"*)

Sønderjyske kirkebøger, Personregistre, Folketællinger, Melderegistre, Udskrivningsvæsen, Det Nationale Register.

Efter pausen: Ejendomshistorie.

Tirsdag den 16. jan. 07: Aftenbesøg kl. 19-22 på Landsarkivet for Sønderjylland, Aabenraa.

Tilmelding til Leif Horsmark tlf. 64414456 senest mandag den 8. jan. 2007.

Pris inklusiv 1 times rundvisning 100,- kr..

Transport sker i egne biler. Ønskes transport er prisen sat til 60,- kr

Max. 15 deltagere på grund af plads ved rundvisning.

Tilmelding efter først til mølle princippet.

Mandag den 12. feb. 07. Else Marie Kofod, konst. leder af Dansk Folkemindeforskning, København

Traditionsændringer gennem 200 år, særlig i bondesamfundet. *)

Tiderne ændrer sig og dermed også traditionerne. Vi vil denne aften få et godt indblik i mange af disse ændringer, og det vil ganske givet ændre noget på vores opfattelse af vore forfædres liv og levned.

Mandag den 12. mar. 07:

Generalforsamling.

Vi ser bagefter en interessant film.

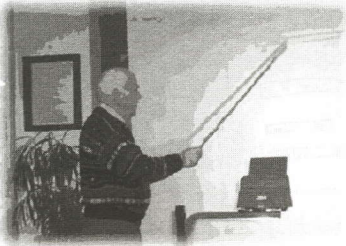
Mandag den 16. apr. 07: (OBS! OBS! OBS! 3. mandag)

Genealog Erik Kann, Kennedy Instituttet - Statens Øjenklinik, København.

"Skattebetaling" *)

Skattebetaling har man kendt til alle tider. For slægtsforskere har de mange mandtal, der ofte udarbejdes i forbindelse med opkrævningerne stor betydning, og er ikke sjældent en af de eneste kilder, vi har til rådighed, når kirkebogen ikke er bevaret. Vejen til de mange skattemandtaller kan ofte være både snørklet og vanskelig. Til gengæld er der næsten altid en gevinst at hente i sidste ende.

Slægtstema - aftenerne!

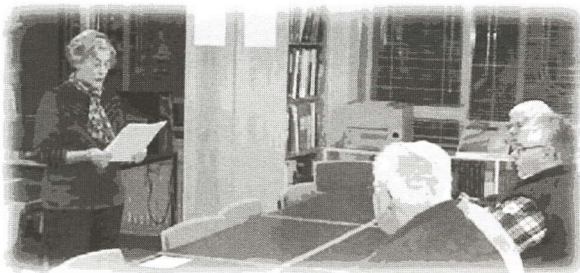
De har været en fornøjelse at deltage i. Der er stor interesse blandt vore medlemmer der møder talstærkt op. Kjeld Buhl berettede om biblioteket på Landsarkivet i Viborg, og om hvor man finder vigtige kilder der, samt materiale til at gøre forskningen lettere.

Alex Bak Kristensen var ikke så heldig med sit første indlæg, en ledning i apparaturet var itu og ødelagde det lidt for ham. Ved det senere møde, blev der sandelig rettet op på den ting. Alex havde genskabt Ingers molesterede billede til ug, et bevis på hvad en pc og den rigtige mand kan. Gotisk læsning er også et tema, det er gennemgående alle aftner med forskellige emner. Leif Horsmark er ikke så populær blandt de deltagende, han giver lektier for? Hyggelige aftener er det, der bliver talt og grinet, så det var en fryd.

Næstsidste aften af vores tema - aftener var helliget Supplik- og Gratialprotokoller. Jesper Ratjen fortalte levende om disse emner og havde eksempler med fra egen forskning. Supplikprotokoller indeholder ansøgninger til kongen om alle mulige emner. I 1706 kom Gratialprotokoller med ansøgninger om forskellige embeder, f.eks. et

præstekald. Registre var "åbne breve" om afgørelser i retssager af almen karakter og Tegnelse er kopibøger med de såkaldte "lukkede breve" til enkeltpersoner om afgørelser for den enkelte ansøger. Aftenens gotiske skrift var taget ud fra disse emner, og det var meget spændende.

Sidste tema - aften d. 28. november 2006 var en aften, der vil gå over i historien. Ruth Buhl havde været yderst kreativ. I temaet der omhandlede "Egnsretter", havde

hun været på biblioteket og fundet bøger om emnet. Ruth fortalte om emnet og dets betydning i samfundet fra Skagen til Gedser og fra Esbjerg til Bornholm. Der var fremlagt opskrifter til de deltagende, som nu kunne gå hjem og afprøve de spændende retter, som Ruth havde gået minutiøst igennem.

Som afslutning serverede hun smagsprøver. Der var Søby suppe (opskrift 4 øl og en porre, hvor porren kunne genbruges). En suppe guiden fortalte os om under vores udflugt til brunkulslejerne i Søby.

Sønderjysk Surrrib på hjemmebagt rugbrød med sennep og rødbeder, og til kaffen havde hun bagt kanelsmåkager, som

Jespers mormor lavede. Omtalt i Slægts-Tidende nr. 5 med

opskrift.

En god gedigen hyggeaften hvor Jesper sluttede af med "Districtcrrugens" rapport fra Fanø, på gotisk selvfølgelig!

Herred og amt

Herred er en administrativ inddeling, som har opdelt Kongeriget og Slesvig siden oldtiden. Herredsgrænserne følger oftest naturlige skel og har været respekteret ved inddelingen af Danmark i stifter i 1000-tallet, provstier i 1100-tallet og amter i 1660'erne.

I senmiddelalderen var Kongeriget og Slesvig delt i 136 herreder, som i 1686 sammenlagdes 2 og 2 for at skabe et bedre økonomisk grundlag for herredsfogedembedet. Af samme årsag blev i 1600- og 1700-tallet i flere tilfælde den samme person udnævnt til herredsfoged i flere herreder, dels til herredsskriver og byfoged.

Siden middelalderen var et antal kongelige og adelige birker blevet udskilt fra herrederne som selvstændige retskredse. Et **birk** omfattede beboerne på et større gods, som havde birkeret.

I 1800-tallet justeredes herredsgrænserne for at mindske den afstand befolkningen i de enkelte herreder skulle tilbagelægge ved ærinde hos herredsfogeden.

Herredsfogeden var i sit distrikt dommer, foged, politimester, auktionsdirektør og lægdsforstander. Fra 1793 tillige skifteforvalter og overformynder (fra 1868 overtog Overformynderiet i Kbh.).

Fra 1.10.1919 afløstes herrederne af 88 retskredse og 65 politikredse.

Herredsfogedens og byfogedens arkiver er dem vi kender som "Retsbetjentarkiver indtil 1919".

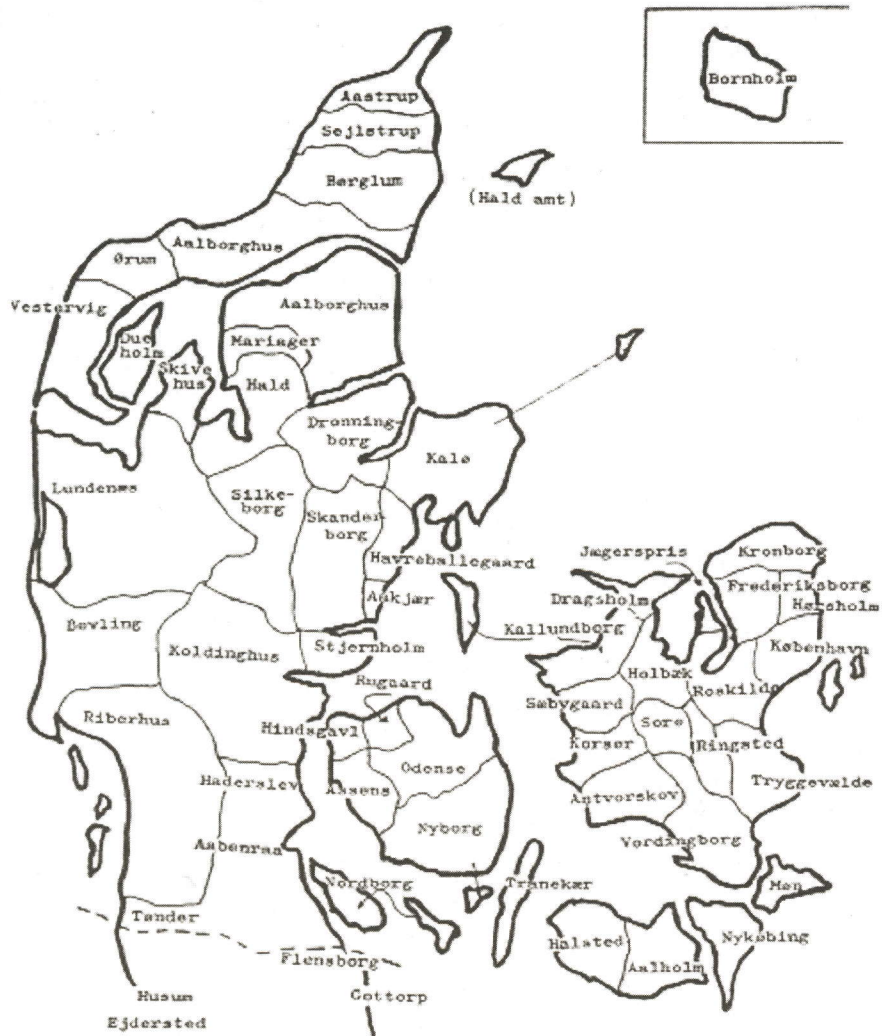
De tidligere len skulle fra 1662 benævnes **amter**. Mens lensmanden også havde haft militær myndighed blev amtmandens opgaver af civil art. **Amtmanden** var kongens repræsentant i amtet og mellemed mellem de kgl. kollegier ("ministerier") og befolkningen. Han skulle påse at lovene og kongens ordrer blev overholdt. Amtmanden fik derfor en række tilsynsopgaver: Skiftejurisdiktion over godsejere, selvejere og hovedgårdsforpagtere til 1793. Tilsyn med skiftévæsen (til 1933), overformynderi (til 1793), købstadsforvaltning, udskrivningsvæsen, rets- og politivæsen til 1919, landvæsen, vejvæsen, brandforsikring, sundhedsvæsen, fattigvæsen, skolevæsen. Formand for amtsrådet 1842-1970.

Amtmanden havde også tilsyn med underordnede embedsmænd. Deriblandt den kgl. **amtsforvalter**, som via **amtsstuen** på eget ansvar opkrævede og aflagde regnskab over kgl. skatter, jordebogsindtægter m.m., som fra 1819 lagdes i amtsrepartitionsfonden, hvorfra udbetalinger fandt sted.

I perioden 1793-1809 blev de tidligere mange små amter sammenlagt til 17 amter + Bornholm. (Skanderborg amt bestod kun 1824-67 og igen fra 1942). De 4 sønderjyske amter kom til efter Genforeningen. Dette er de i arkivsammenhæng såkaldte "Trap-amter", som bestod indtil 1970 og som den topografiske opdeling i Statens arkiver er lagt efter.

(For nærmere historiske detaljer se: Trap: Danmark, bd. 1- 31, 5. udg., 1958-72).

DANMARKS AMTER ca. 1660 - ca. 1800

HERREDER

- 1 VENSYSSEL
- 2 THYSSEL
- 3 HIMMERSYSEL
- 4 BALLINGSYSEL
- 5 OMMERSYSEL
- 6 AABOSYSSEL
- 7 HAROSYSSEL
- 8 LOVERSYSSEL
- 9 JELLINGSYSEL
- 10 VARDESYSSEL
- 11 ALMINDSYSEL
- 12 BARRIDSYSSEL
- 13 ELLUMSYSEL
- 14 ISTDYSSEL, 1400 RVD TIL ESDEREN

A M T E R ca. 1800-1970

Trap-amter

Om Niels Hansen fra Tersløse og hans dagbog

I efteråret 2005 besøgte vi min mors kusine, Asta, en ældre dame, som bor alene på sin gård et sted mellem Sorø og Slagelse. Gården har været i familiens eje i meget lang tid, og derfor er der mange minder knyttet til stedet og om familien. Mange synlige, andre mindre iøjnefaldende. Men Asta værner om dem alle.

Som vi sad og talte, faldt samtalen, som det ofte skete, på slægten og familien og vor slægtsforskning. Asta er god at lytte til. Hun ved meget og hun husker meget. Pludselig siger Asta: "Nu skal I se, hvad jeg har liggende her i skuffen". Hun finder nogle ark tætskrevne papir. Det var en lille dagbog, som er skrevet af en soldat, Niels Hansen, der var med i krigen i 1864 og ved stormen på Dybbøl, forklarer Asta. Hun fortæller videre, at Henry, hendes afdøde mand, for mange år siden havde skrevet denne dagbog af fra den originale, som han havde lånt. Henry var meget historisk interesseret.

Vi syntes, at det var et rigtigt interessant fund, og vi fik lov til at låne dagbogen. Måske står der ikke så mange detaljer om selve krigen, men vi synes den giver megen indsigt i, hvorledes en dansk mening værnepligtig soldat tænkte. Her er hvad Niels Hansen skrev:

Dagbog for Menig No. 549 ved 2det Infanteri Regiment, 3die Compagni i 1863

[Fra den 21. marts kom vi på Als på en gård som hedder Råmosegård i Kjættinge sogn]

Den 23. marts kom vi på forpost, den 25. var vi i Sønderborg, den 26. igen på forpost.

Den 27. marts, påskedag, var vi i Sønderborg, hvor jeg spiste æggekage sammen med garder Mads Olsen, gik så på forpost om aftenen og begyndte kl. 2-3 Anden Påskedags morgen at slås med tyskerne. Slaget varede i 7 timer. Derefter blev der ved en parlamentation sluttet våbenstilstand i 2 timer som blev brugt til at rydde valpladsen.

Den 29. marts kom vi på Als igen til byen Bro. Der var vi i 3 dage.

Den 1. april drog vi på forpost igen. Vi var dels i skanserne, dels i skyttegravene og løbegravene til den 7. april, da kom vi ind på Als igen til Ulkebølle.

Den 10. april drog vi atter på forpost igen. Der lå vi i skyttegravene og blev angrebet af fjenden den 11. april om morgenen kl. 3-4. Skydningen varede indtil dagen frembrød, så blev der holdt op med geværilden, og nogle af vore gik da

sammen med Preusserne, byttede forskellige ting med dem og drak af hverandres feltflaske.

Den 14. april drog vi da ind på Als igen til Viby.

Den 17. april måtte vi på forpost igen, hvor vi blev så voldsomt overøst med granater hele natten lige til kl. 9 om morgenen den 18. april. Da stormede tyskerne frem med flere tusinde infanteri, og [vi] måtte overgive vore skanser og løbe fra tyskerne, hvo som ikke blev på pladsen eller blev taget til fange. Vores regiment så sørgeligt ud om aftenen. Vi var 1600 mand fordelte på 8 kompagnier om morgenen, og om aftenen da vi blev talt, var vi kun 160 mand med 1 officer ud af 26. Det kompagni jeg stod ved talte 27 mand, men værre var dog 6. kompagni, thi der var kun 1 mand tilbage i det hele.

Den samme aften traf jeg sammen med Peder Pedersen fra Tersløse. Vi lavede og spiste en brillant bøv tilsammen og tog os en gemytlig passiar ovenpå. Om natten måtte vi op og marchere til Høruphøve og blev sejlet til Fåborg den 19. om morgenen.

Den 20. april gik vi derfra og til Kirkesøby. Her lå jeg hos sognefoged Niels Nielsen, og jeg var med at så havre for ham. Den 24. april rejste vi derfra til Turup hos en husmand som hed Lars Nielsen. Den dag var Christian Henriksen og Jens Nielsen over og besøge mig, og vi var i Assens. Chr. Henriksen fortalte mig da, at min fader var i færd med at stille En for mig, hvis jeg ville have det, men jeg sagde Nej. Det vil jeg ikke have nu, for har jeg måttet ligge her i vinteren og døje så meget, både kulde og ondt, så kan jeg sagtens holde det ud nu vi har nået sommeren. Og tillige er vi kommen til Fyens land, hvor de har sådan noget dejligt gammelt øl og mange andre rare ting.

Den 1. maj rejste vi fra Turup. Jeg kom i kvarter hos gårdmand Niels Hansen i Myllerup og rejste derfra den 4. maj til Kjærte sogn til gårdmand Anders Madsen i Ørsbjerg. Der lå vi til den 14. og i de dage brændte der en bondegård der i byen hvor vi lå, og hvad det sørgeligste var af det hele var, at vi fik brændt en af vore kammerater. Han havde nemlig lagt sig og sove om dagen kort før ilden brød ud, og på den måde blev han et rov for luerne. Vi, hans kammerater, skænkede ham en pæn ligkiste og han blev begravet med megen højtidelighed på Assens kirkegård. Den 14. maj rejste vi til Assens og måtte gøre strandvagt i 5 dage. Vi rejste så derfra til Bertorp sogn hos bondemand Lars Christensen i Baring. Den 29. maj blev jeg hjempermitteret og meldte mig igen den 6. juni.

Den 8. juni om aftenen gik vi fra Bertorp og ankom til Middelfart den 9. juni om morgenen. Vi kom straks på strandvagt og var der til min fødselsdag den 11. juni.

Da gik vi derfra igen om aftenen og ankom til Bertorp om morgenen den 12. juni, hvor vi indtog vore gamle kvartere.

Den 23. juni var vi til sommermarked i Assens. Den 24. rejste vi igen til Middelfart og var på vagt i 4 dage. Så blev vi sejlet forbi Fænø til en stor gård som hedder Ellegården og ligger nede på Fyens Skov. Her måtte vi straks på forpost og her traf jeg sammen med brygger Jens Jensen fra Mullerup, som tidligere har tjent hjemme hos mine forældre og i Tersløse Kro. Vi forblev fremdeles her og måtte gøre forposttjeneste indtil 20. juli, middag kl. 12. Da indtrådte våbenhvilen.

Så rejste vi derfra og til Bertorp og lå der indtil 31. juli. Så kom vi til Ellegården igen. Der blev derefter våbenhvile igen i 2 gange 24 timer og det blev da endelig forkyndt, at nu var der våbenstilstand.

Den 3. august rejste vi derfra og gik 4 mil til en by som hed Ørsted. Den næste dag gik vi atter 4 mil til Odense. Den næste dag 3½ mil til en by som hed Aunsbjerg. Den 6. august om morgenen gik vi til Nyborg. På denne tur blev vores geværer skudt af, og så måtte vi stå på Nyborg torv og pumpe bøsserne ud. Vi gik derfra ombord på dampskibet og blev sejlet til Korsoer. Samme dag marcherede vi til Slagelse, og der var Niels Henriksen.

Jeg og min kammerat Peter Jensen fra Viby tog med ham hjem til Tersløse og Karsholte samme aften. Vi var hjemme i nogle timer og så kørte min fader for os til Slagelse igen. Min søster Karen og min kone fulgte med og var den dag i Slagelse som var en søndag. Tillige havde vi revy, det var den 7. august.

Den 8. august rejste vi fra Slagelse og kom til København hvor vi blev indlagt i Excererhuset i Gothersgade. Kl. 10 havde vi revy for Kongen. Vi havde så 4 dage at aflevere vort tøj i, og den 12. august blev vi da så endelig hjempermitteret. Da jeg kom hjem var mit køretøj i Uggerløse med soldater af 17. regiment, som havde ligget indkvarteret her i sognet.”

Sådan skrev altså Niels Hansen. Det hører også med til historien at fortælle at han var gårdmandssøn. Han var 27 år, da han blev indkaldt til krigstjeneste i 1863. To år tidligere havde han giftet sig med pigen Karen Olsen. Inden Niels blev indkaldt, fødte Karen deres første barn, en søn. Efter krigstjenesten blev Niels gårdmand i Karsholt ved Tersløse. Han blev senere sognefoged. Niels og Karen fik yderligere 4 børn. Det yngste af børnene var en dreng, som fik navnet Rasmus. Da Rasmus blev voksen, giftede han sig med Astas moster.

Hans Kristian Høegh-Hansen
Den 6. juli 2006

Et forgiftningstilfælde med døden til følge.

Jens Mathiesen, min farfars bror var født 1858 i Nr. Bork som ligger lige syd for Ringkøbing fjord. I 1886 blev han gift med pigen Marie Kristine Hansen, hvorefter de overtog et husmandssted på Pagårdsmark i Hemmet sogn. De fik hurtigt en børneflokk: Maties Johannes født 1887, Jensine Marie i 1890, Hans Ebbesen 1892, Marinus 1894, Marie Dorthe 1896, Johanne 1900 og endelig Jens født i januar 1902.

Jens Mathiesen døde d. 15 oktober 1901 kun 43 år gammel. Præsten noterede intet angående dødsårsag. I familien fortalte man imidlertid at farfars bror døde efter en forgiftningsulykke med arsenik, så på Landsarkivet i Viborg måtte Bølling-Nr. Horne hrd. Fogedprotokol 1900-05 findes frem:

Fogedretten v. R. Krag.

Aar 1901 den 16. Oktober, Formiddag Kl. 10½, indfandt den ordinære Foged sig i sit Forfald med sin Kst. Fuldmægtig Sonytte med nedentegnede Vidner paa Jens Mathisens Bopæl paa Pagaard Mark i Hemmet hvor da foretages Undersøgelse i Anledning af Husmand af Hemmet Jens Mathisens Dødsmaade.

Det bemærkes, at der i gaar var sket mundtlig Anmeldelse paa Herredskontoret om, at fornævnte Jens Mathiesen var afgaaet ved Døden ved et Forgiftningstilfælde. Fremstod Afdødes Hustru Marie Kirstine Hansen som forklarer, at Afdøde i Mandags Morges den 14 ds. Kl. ca. 9 opløste noget Arsenik i en Trepægleflaske for dermed at vadske en af deres Køer, der var befængt med Utøj. Efter at det var opløst fyldte det vel ca. 1 Pægl i Flasken.

Konpetrenden [normalt står der: comparenten, der betyder det afhørte vidne] ved ikke, i hvilket Forhold Opløsningen foretoges, men den var meget stærk, og til Vadsningen skulde den yderligere fortyndes, hvilket foregik i en gammel Gryde, der alene brugtes til dette Øjemed. Til fortyndingen brugtes omtrent det halve af Flaskens Indhold og foregik dette i Kjøkkenet. Efter at Blandingen var foregaaet, satte Afdøde Flasken med Resten af Arsenikopløsningen hen i Kjøkkenvinduet med en Prop i, og gik derefter ud i Kostalden og vadskede Koen, hvilket vel tog et Kvartertid, hvorefter han kom ind og spiste Frokost ved Kjøkkenbordet, og efter at han havde spist noget, tog han Flasken med Arsenikopløsningen og drak af i den Tro, at det var Øl, men da han havde taget et Par Slurk, tog han den fra Munden med det Udbrud, at det Øl smagte da saa sært. - Det var da underligt svarede Konpetrenden, hun mente ikke deres Øl fejlede noget, men i det samme kom Manden selv i Tanker om, at det var Arsenikopløsningen, han havde drukket af. Konpetrenden beordrede strax Børnene til at komme med noget Mælk og at løbe om til Naboens for at forhøre om de ikke skulde have noget, for det Tilfælde, at de ikke selv havde nok. Manden blev imidlertid saa forvirret, at han ikke sandsede at drikke af Mælken hjemme, men løb selv over til Naboen, hvor han fik noget Mælk og kom derefter tilbage og fik mere Mælk herhjemme, hvorefter hun fik ham til at

kaste op, og de troede da, at Giften var kommen op, og at den ikke skulde efterlade Følger saameget mere som Manden efter Opkastningen befandt sig temmelig vel, og de sendte derfor ikke Bud efter Læge. Manden gik strax til sengs og blev liggende i Sengen. Henad Aften begynde han imidlertid at befinde sig ilde og døde saa Kl. 1 Tirsdag Morgen. Konkpetrenden bemærker, at de plejede at drikke Øl af en Flaske aldeles lig den Arsenikopløsningen var i, og havde hendes Mand Aftenen forud drukket af Ølflasken, og da han nu i Mandag Formiddag spiste Frokost maa han altsaa have glemt, at han havde sat Arsenikflasken i Vinduet og troet at det var Ølflasken. Konkpetrenden saa nok, at hendes Mand lavede Kreaturvadskten til, men lagde ikke Mærke til, at han stillede Flasken i Vinduet, og Konkpetrenden stod da ogsaa i den Tro, at det var Ølflasken.

Konkpetrenden og Børnene af hvilke den ældste af dem der er hjemme er 11 Aar gl; spiste Frokost sammen med af dem gav Agt paa, at det var Konkpetenden tilføjer, at Kreaturer med Arsenikopløsning omgaaes med det. Konkpet af Arsenikopløsningen, som for at Indholdet kan blive Konkpetinden bemærke hun, at at hendes Mand foretog Opløsningen havde han Efteraar, men han blandede med Vand. Flasken med sædvanlig i en Taske, der plejede nemlig ogsaa at da med Flasken og Maalen som han brugte til Blandingen, i denne Taske. Konkpetinden ved ikke hvor Afdøde fik Arsenik fra, og de har, ikke mere tilbage en den Opløsning, der er i Flasken.

Opl. ratit. Aftraadt. [Oplæst, ratificeret (godkendt)]

Afdøde i Mandags Morges, men ingen Arsenikflasken, der stod i Vinduet. hendes Mand altid selv vadsked sine ning og saaledes var vant til at inden afleverede Flasken med Resten derefter tages i Besiddelse af Fogden, undersøgt. Efter at dette var oplæst for det ikke er rigtigt, naar det er tilføiet, Arsenikopløsningen i Mandags. nemlig foretaget vistnok sidste kun i Mandags en del af Opløsningen Opløsningen opbevarede Afdøde hængte ude i Klynehuset. Afdøde vadske Kreaturer for andre, og gik han

Da saavidt var passeret kom Distriktslæge Arntz fra Tarm tilstede. Liget blev paavist, og fandtes henliggende i den forreste Stue iført Skjorte det blev derefter synet af Distriktslægen i Overværelse af Fogden. - Ved Undersøgelse fandtes ingen Tegn paa ydre anvendt Vold paa Liget eller Spor af Arsenikforgiftning. Fremstod Afdødes Datter Jensine Marie Mathiasen 11 Aar gl. som forklarer, at hun i Mandags Formiddags saae at hendes Fader lavede noget Kreaturvadsk i Kjøkkenet og brugte hertil noget af Indholdet i en Trepægleflaske men lagde Konkpetinden ikke Mærke til, hvor hendes Fader satte Flasken fra sig. Da hendes Fader senere kom ind og spiste Frokost, var hun tilstede og saae da, at Faderen under Frokosten tog en Trepægleflaske fra Vinduet og drak af, og hørte hun han sagde, da han havde drukket at det Øl smagte saa sært, og han har altsaa troet, at det var Øl han drak,

hvorefter hendes Fader løb over til Naboen og og en Tid efter kom tilbage og fik en stærk Opkastning efter at have drukket Mælk.

Opl. ratit. Demitt. [Dimitteret (aftrådt efter forklaring)]

Derefter fremstod Husmand Jens Jensens Hustru Kirsten Marie Nielsen der forklare, at hun boer ca. 300 Al (?) vest for Afdøde. I Mandags Formiddags kom Afdøde løbende over til dem og traf Konpetinden i Kjøkkenet. Han sagde, at han havde drukket af "Sagerne", og forstod Konpetinden saa strax, at det var Arsenikopløsning, da Konpetinden vidste, at Afdøde havde saadant, som han brugte til Kreaturvadsk. Afdøde saae saa forstyrret ud, og Konpetinden viste ham da, hvor der stod noget Mælk, men løb Konpetinder derpaa sin Vej, da hun ikke kunde taale at se paa ham. Konpetindens Mand, der var hjemme han saa til og gik med Afdøde hjem. Konpetinden nærer ingen Tvivl om, at Afdøde af en Fejltagelse har drukket af Arsenikflasken.

Opl. ratit. Demitt. [Dimitteret (aftrådt efter forklaring)]

Og sådan endte sagen Jens Mathiesen "Øllet blev hans skæbne". Ingen blev kendt skyldige i dødsfaldet, som blev betragtet som et hændelig uheld.

Ester Nørrelykke

Arkivernes dag den 11. november 2006.

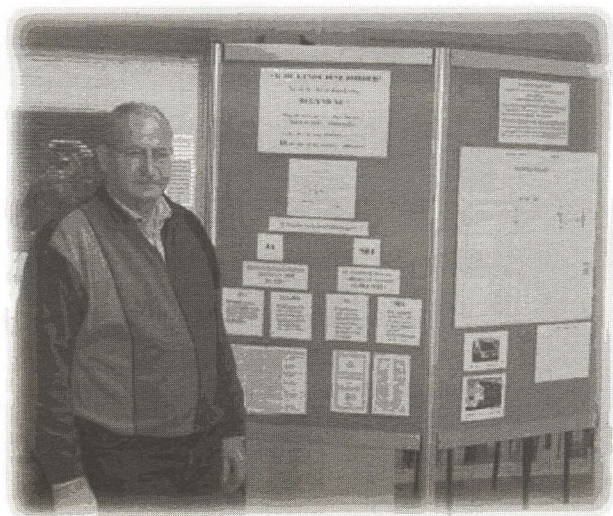

Planlægning af foreningens deltagelse med en udstilling.

Der arbejdes med udstillingens enkelte dele

Udstillingen begynder at tage form.

Vores udstilling på Lokalhistorisk Arkiv samt det åbne hus på arkivet blev en stor succes. Der kom mange nye ansigter og foreningen fik 5 nye medlemmer. De fleste kom for lidt forsigtigt at kigge på anerne, og Leif Horsmark var meget aktiv i både rundvisning og fortællerhjørnet. Det blev en forrygende dag med mange interesserede besøgende. Arkivet fik hjælp til at identificere personer på ældre billeder, ligesom Arkivets personale var behjælpelig med fremdragelse af arkivalier for de nye "slægtsforskere". En meget positiv dag også for slægtsforskeren.

Nogen skal jo gi' dig et pengeinstitut i øjenhøjde

Ring og få en aftale.
Hos os eller hos dig.
Et møde er helt uforpligtende.

 **MIDDELFART
SPAREKASSE**
- vi har overskud til dig

Middelfart afdeling
Algade 69
5500 Middelfart
Telefon 64 22 22 22
www.MidSpar.dk

MV-TRYK a.s
Værkstedsvvej 28 . 5500 Middelfart
Tlf. 64 41 15 62
info@mvtryk.dk